

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄALEKANDJA

TOIMETUS:

PEATOIMETAJA: **AUG. OINAS**. TOIMETUSE SEKRETAAR: **GUSTAV SAAR**
ADELE JURGENS

Üliõpilasmaja.

I.

Üliõpilasmaja küsimus on juba pikemat aega päevakorral püsinud. Ei ole puudunud isegi tegelikud lahenduse katsed, näit. leiame 1915 a. „Üliõpilaste Lehes“, et maja ehitamiseks juba 10.000 rubla üksikute vilistlaste ja üliõpilaste poolt kokku panna lubatud. Järgnevad aastad ei lasknud enam maja ehitamisest unistadagi ja mõte jäi teostamata. Peale sõda avanesid uued väljavaated. Endise „Ühiselumaja“ näol omas üliõpilaskond nimeliselt üliõpilasmaja ning oli väga soov maja kord ka tegelikult oma tarvituseks saada. Seesugune lootus juhtis Ajutise Keskesituse ja I. Edustuse sammusid. Kuid õige pea ilmus „Ühiselumajale“ Keskarhiivi näol teine pretendent; kes Üliõpilaskonnast õnnelikumaks osutus ja üle poole maja juba enese alla võtnud on; kõige ligemal ajal, võib olla, loovutatakse ka järelejäanud ruumid Keskarhiivile ja nende seimised kasutajad — teiste hulgas ka Üliõpilaskond — sunnitakse välja kolma. Niisugune on oodatav epilooq nelja aasta eest alustatud üliõpilaskonna „majapoliitikal“. Tuleb jälle uuesti otsust alata. Tõsi küll, on häält kuulda olnud, eriti n. n. proletaarlaste — üliõpilaste poolt läinud üldkoosolekul, kes loevad küsimuse veel mitte lõpetatuks ja soovivad „kategoriliselt nõuda Ühiselumaja tagasiandmist Üliõpilaskonnale“. Seesugusel

„kategorilisel“ taktikal võiks tähendust olla ainult eneserahustamise mõttes, kuid mitte mingisugust tegelikku tagajärge.

Palja jonnijamisega ei saavutata kunagi midagi, kõige vähem veel praegusel juhtumisel, kus ometi ei saa tunnistamata jätta, et päris mõttetus oleks ette võtta Keskarhiivi ümberkolimist, mis miljonid maksma läheb. Tartus ei ole pealegi arhiivile kõlbulist maja, praeguses majas on aga rida ümberehitusi tehtud, mis seda konviktina enam kasutada ei luba. Seepärast on palju ratsionaalsem loobuda igasugusest pretensioonest end. Ühiselumaja peale, kui Üliõpilaskonnale kompensatsiooni antakse toetuse näol uue Üliõpilasmaja ehitamiseks. Ehitamisest ei pääse seepärast mööda, et Tartus puuduvad vähegi vastavad majad, mida ostuteel võimalik oleks omandada. Muidugi on oletatav, et ajutise hädabinõuna mõni vähem maja omandatakse, kui Üliõpilaskonna ettevõtteid ja keskasutusi tänavale tõstmine ähvardab, — mis kergesti juhtuda võib, kui Keskarhiiv ruumide üle võtta hakkab; ostetavasse majasse mahutatud kapital moodustaks osa Üliõpilasmaja ehitamise fondist.

H.

Tekib küsimus kavatsetava maja laadi kohta. Siin teeme vahet „üliõpilasmaja“ ja „ühiselumaja“

SISU: A. Oinas: Üliõpilasmaja. Läti Üliõpilaskonna tegakoor. J. Mägiste: Soome Üliõpilaskonna elust. V. Adams: Ühete häavatud kuulsusele. Märkus T. Variku ääremärkuse puhul. Balti ülikõrde üliõpilaskondade 2. konverents. V. Kurrik: Poliitikast. Üliõpilaskond ja Tartu linnavalitsus. Kirjandus, teater, muusika ja akadeemilise kroonika.

tüübi vahel. Esimene koondaks endasse Üliõpilaskonna keskorganid, üldettevõtted, organisatsioonid jne. — rahuldaks ühe sõnaga enam-vähem üliõpilaskonna üldiseid tarvidusi, teine mahutaks endasse üliõpilaste ühis- ja üksikkorterid ja oleks seega tähtis just üksiku üliõpilase seisukohast. II Edustus ja Üldkoosolek läinud novembri kuul otsustasid üliõpilasmaja kasuks ja otsustasid kahtlemata öieti. Ei taha ju keegi salata, et Tartu üliõpilaste korteriküsimus äärmiselt terav on, kuid veel halvemas seisukorras korterite poolest on mitmesugused üliõpilaskonna asutused ja organisatsioonid. Neidki väheseid, mis senni Ühiselumajas aset leidnud, ähvardab tänavale tõstmine, nagu nägime. Üliõpilaste korterikitsikust ei suudaks ehitatav mõnekümne või ka sajatoaline maja ikkagi vähendada. Üliõpilaste korterikriis on osa üldisest korterikriisist ning nii lihtsate abinõudega, nagu ühe maja ehitamisega, sede lahendada ei suudeta. Igatahes ei tohiks aga meie korteri- ja ehituspoliitika teostajad unustada, nagu senini, et Tartu korteri olud teiste linnade omadest erinevad oma 3000—4000 üksiku möbleeritud üliõpilastoa tõttu ja seepärast Tartu korterikriisi lahendamisel riikliku toetuse ja ehitus-määruste poolest ehk natuke teistsugust teed tuleb käia, kui mujal — kuid selle küsimuse harutamine ei kuulu enam käesoleva kirjutuse raamesse.

Üliõpilasmaja tarviduse kohta ei olda kahevahel, kuid see tarvidus on siiski veel palju suurem, kui tavaliselt arvatakse. Ilma üliõpilasmajata on üliõpilaskond kui terve tegelikult olematu. Üliõpilasmaja, kui akadeemilise pere koonduskoht, on tarvilik täiendus ülikooli juure. Sellest on mujal aru saadud, sellest peame ka meie aru saama, kui me ei taha, et partikularism üliõpilaskonnas ikka edasi areneb, et rõhuv enamus üliõpilasi ülikoolist lahkub eluvõõrana, apaatseina mõtlevat seltskonda huvitavate küsimuste vastu. Muidugi ei suuda üliõpilasmaja korruga kõiki halbu nähtusi kaotada ja olevat inimmaterjaali teiseks muuta, kuid ta aitaks kahtlemata kaasa suurema ideelise pinevuse saavutamiseks ja avaliku üliõpilaselu kujundamiseks, mida meil senini veel ei ole. Suurem osa ülikooli lõpetajaid asub kohe tegelikule kutsetööle. Riigi ja ühiskonna seisukohalt ei mitte ükskõik, kuidas nad ette on valmistatud. Ülikool hoolitseb nende eriala teadusliku bagaashi eest, peaaesjalikult mitmesuguste akadeemiliste ja üliõpilasorganisatsioonide hooleks jääb neid ühendusse viia voolava kultuureluga. Selle vastu ei vaielda. Ei ole küsagil häält kuulnud, kes oleksid õigustanud suurt organiseerimatute protsenti üliõpilaskonnas. Organiseerimise küsimus on üks populaarsemaid — kuid kuidas seda ka lahendada — ulalust vajavad organisatsioonid igal tingimisel.

III.

Üliõpilasmaja ehitamine ei ole kerge ülesaane praeguse majandusliku seisukorra juures. Ilma riikliku toetuseta ei ole ettevõtte teostatav, kuid ka seltskond peaks osa kulusid katma. Kõige otstarbekohasem oleks vististi, kui maja ehitamise enda peale võtaks eriline komitee, või selts, kes maja valmisaamisel selle üliõpilaskonnale üle annaks. Sarnase seltsi kava on Edustuse üliõpilasmaja toimkonna poolt välja töötatud, kuid mõnesugustel põhjustel senni registreerimisele saatmata. Järgnegu siin kava tutvustamiseks mõned väljavõtted sellest.

Üliõpilasmaja ehitamise Seltsi ülesandeks on ehitada Tartu linna „Üliõpilasmaja“, mis koondaks endasse eestkätt Üliõpilaskonna keskorganid, üliõpilaskonna üldettevõtted, üliõpilasorganisatsioonid jne ja milles võimaluse korral aset leiaksid ka üliõpilaste ühis- ja üksikkorterid.

Seltsi liigeteks võivad olla üksikud isikud, E. V. Tartu Ülikooli juures registreeritud organisatsioonid ja juriidilise isiku õigusega ühingud.

Liikmed jagunevad: a) auliigeteks, b) tegevliigeteks ja c) toetajaliigeteks.

Auliigeteks võivad valitud saada Seltsi Nõukogu poolt isikud või organisatsioonid, kel Seltsi eesmärgi teostamise alal erilised teened, või kes Seltsi suuremate annustega toetanud.

Auliikmed liikmeraha ei maksa.

Tegevliikmed maksavad liikmerahana ühekordselt vähemalt 15000 marka ehk kohustuvad 5 aasta jooksul iga aasta maksma vähemalt 3000 mk.

Toetajad liikmed kohustuvad 5 aasta jooksul iga-aastase liikmerahana maksma 750 marka, 500 marka ehk 290 marka.

Organisatsioonid ja juriidilised isikud ei või toetajateks liigeteks olla.

Seltsi organideks on:

- a) Üldkoosolek
- b) Nõukogu
- c) Juhatus
- d) Toimkonnad
- e) Revisjonit toimkond.

Nõukogu on 25 liikmeline, sinna kuulub 12 seltsi üldkoosoleku poolt valitud edustajat, kelleks ainult tegevliikmed olla võivad, 12 Tartu Üliõpilaskonna Edustuse poolt valitud edustajat ja 1 E. V. Tartu Ülikooli edustaja.

Seltsi juhatus moodustub Nõukogu poolt valitud Seltsi esimehest, abiesimehest ja kirjatöimetajast, ning kõigi toimkondade, väljaarvatud revisjoni toimkond, esimeestest.

Toimkondade esimehed ja liikmed valitakse Nõukogu poolt 1 aastaks. Toimkonna liigeteks võivad olla ka isikud väljaspool Nõukogu ja Seltsi.

Rahatoimkond kogub liikmerahad, valitseb tegelikult Seltsi varandusi; hojab Seltsi kassat. Toimkonna esimees on ühtlasi ka Seltsi laekahoidja.

Muud toimkonnad asutatakse Nõukogu poolt tarviduse järele. Nende võimupiirid ja liikmete arvu määrab kindlaks Nõukogu.

Kui Seltsi poolt kogutud varade väärtus 20 miljoni margani tõusnud, võib Selts tegelikult asuda Üliõpilasmaja ehitamisele plaani järele, mis heaks kiidetud Tartu Üliõpilaskonna Edustuse poolt.

Maja valmisaamisel antakse see üle ühes Seltsi kogu varaliste kohustustega Tartu Üliõpilaskonnale, maja krepos-teeritakse viimase nimele ja Selts lõpetab enese tegevuse. Kui aga sel ajal Tartu Üliõpilaskonnale eadusandlikul teel juriidilise isiku õigusi veel antud ei ole, tegetseb Selts edasi, maja jääb tema nimele, kuid antakse tegelikult Tartu Üliõpilaskonna tarvitada; lõpetab Selts hiljem oma tegevuse toimetatakse Seltsi varandusega § n ettenähtud korras.

Esiet sveicināti, Latvijas komiltoni!

Dziesma ir gariem drūmiem gadusimtiem bijuse ka latvju tā ari estu tautai vienigs līdzeklis, ar kuras palīdzību viņi drīkšteja savus iekšējus pārdzīvojumus izrādīt. Ar dziesmam, godajamie viesi, Jūs nesiet mums līdz daļu no Latvijas — viņas mākslas īpatnības — esam laimīgi, kā varam ar tām iepazīties.

Lai spēcīgi skan latvju dziesmas un modina ilgas atmiņas mūsu starpā, un lai šis koncerts un ceļojums kļūtu par stipru atspaidu mūsu abu tautu kulturas tuvošanai.

Latvia Üliõpilaskonna segakoor.

Keskel juhataja A. Bobkovicz.

Tere tulemast, lāti kaasvõitlejad!

Laul on pikkade, kurbade aastasadate kestel nii lāti kui eesti rahvale pea ain-samaks vahendiks olnud, mille abil ta oma sisemisele tundeelule väljendust tohtis anda. Lauluga, lugupeetud külalised, toote-kaasa meie osa. Lätit — selle kunstilist omapära — oleme õnnelikud võida sellega tutvuneda.

Kõlaga võimsalt lāti laul ja aratagu kestvat vastukaja meie juures, et käes-olev kontsertreis võiks saada hoogsaks tõukeks meie mõlema rahva kultuurilisel lähe-nemisel!

§ n : Lõpetab Selts enne maja valmisaamist oma tegevuse, läheb kogu tema varandus Tartu Üliõpilaskonna heaks. Puuduvad aga viimasel seadusandlikul teel määratud juriidilise isiku õigused, läheb Seltsi varandus Tartu Ülikoolile, kes seda Tartu Üliõpilaskonna heaks tarvitab.

Suur osa Üliõpilasmaja ehitamise raskustest langeb üliõpilaskonna õlule. Oieti olenebki kogu ettevõtte kordaminek sellest, kui võrt üliõpilased asja liikuma suudavad panna ja rahaliste sissetulekute muretsemisel kaasa aidata. „Üliõpilasmaja Ehitamise Seltsi“ põhikiri registreeritakse loodetavasti juba kevadel. Suvel oleks üliõpilastel palju võimalusi tegelikult mõndagi korda saata. Üksikutest organisatsioonidest ongi kuulda, et liikmed kavatsevad väljaspool Tartut Üliõpilasmaja hääks pidusid ja kontserte korraldada.

Peab silmas pidama, et välist abi enne loota ei ole, kui näidatud, et me ka ise midagi ära

teha suudame. Praegusel üliõpilaspõlvel seisab nelja-viie ligema aasta jooksul ees palju ühist jõupingutust, kuid pidagem meeles, et „Üliõpilasmaja“ ehitamine on üliõpilaskonna elus teatavaks suursündmuseks, mille saabumise heaks jõudu kulutada maksab.

Argem unustagem: Üliõpilasmaja mõte võeti üles ajal mil oli keeldud isegi „Tartu“ nimetus, nii et paljutähendavalt ainult „T:tu üliõpilasmajast“ kirjutati. Sellegipärast asuti asja kallale. Võrreldgem toleaegeid olusid tänapäeva võimalustega ja tehkem sellest omad järeldused. . .

Olgu ligemal aastail Tartu üliõpilaskonna *ceterum censeo* ks Üliõpilasmaja ehitamine.

Aug. Oinas.

Soome yliõpilaskonna elust.

Tartu-Hõimuklubiis peetud Mag. Jul. Magiste kõne järele.

Ei ole huvituseta meie yliõpilastele, kuidas tegeldakse yliõpilaskonnas teiselpool lahte, millised voolud on valitsemas hõimurahva õppija noorsoo keskel, misukesed ylesanded on enesole saadnud Soome valmiv haritlane.

Kuigi võimalik vaid lyhidalt peatuda Soome yliõpilastelu viimaste aegade sündmustikul, pigemini selles märgatava ideestiku liikumiskurvide vaatlemisel ja sedagi kitsalt: niipalju kui võimalust on olnud seda jälgida yliõpilaskonna häälekandja „Ylioppilaslehti“ ja yliõpilaskonna praegu kahtlemata aktivistlikuma osa, Akadeemilise Karjala Seltsi ajakirja „Suomen Heim“ ja tema teiste väljaannete kaudu, oleks kokkuvõttelikul tervikesitusel siiski sellisena oma väärtus.

Nihkumegi Soome yliõpilaste nydyispäeva harrastuste ja mõtete vaatlemisele, alates kitsamataga, taga siirdudes korrast laiemalatuslikumaile. Ise Soome yliõpilasingid kui ka päältvaatajad ja vanemad, ning meie, neist huvitet lõnnapoolsed naabridki peame tunnistama, et neis on praegu elu ja liikumist enam kui kaua aega ennem. Ning olemasolu õigustust leiab see igalt poolt. Leitakse et nii see peabki olema, Soome pole veel skandinaaviliselt kristalliseerunud kultuurkulminatsioonile jõudnud maa, siin on veel tarvis heitlust ja mõllu, mõnede yhiskondlikkude vaatekohtade maksulepääsu teiste lange-mise kulul. Ent see ei tähenda veel seda et kõigiti pooldatakse ja rahul ollakse selle moodusega, milles see avaldub. Selle üle käivad heitlused teevad asja mitmekylgsemaks, hoogsamaks ja väärhohti sõeludes leitakse lõpuks õige suun.

Soome suurest põhja laiuskraadist hoolimata mõnikord puhkevad ameerikalikult kummaliselt lahavad ideed, nagu see, mis läind sygystalvel Soome yliõpilaskonna häälekandjas kajastus „naised välja ylikoolist“, mis meiegi „Üliõpilastelehti“ ulatus. See hyvdlause polnud kyll täitsa uus, sama kysimuse yle oli Cambridge's piike murtud, kuid see andis ainet naljaks ja tõeks tükil ajal. Riiвати majandusteadust ja fysioloogiat, eetikat ja esteetikat kysimuse kasitamisel „kas on taryalik yldse naistel ylikoolis käia“, kuid lõppkokkuvõttes: naine õpib edasi Helsingis ja Tartus ja pole teda yst edaspidigi kerge säh kangutada. Ja argem peatugem sellel pikemalt. Mainisin vaid ta, et mõni kallale ei tõrmaks, et soomlaste ideedest kõneldes yhe tähtsa kõrvale olen jätnud.

Käesoleval aastail yllatas jälle „Jämeräpar-tainen Insinööri“ oma gigantse ettevõttega. Mitusada Tehnikumi yliõpilast korraldasid päalinna tänavail suuremoelise äride reklaamrongikäigu autode, hobuste, jala jne. Soome olympia-fondi hääks. Yhes reklameerit äride toetusega ja olympia märgikese myygiga sissetulek 300000 Soomemarga ymber!

Kuid sellised ideed, mõnikord „ideed“, on siiski enam-vähem juhuslikku, vähepysivat laadi. Aga juba viimase kaudugi jõuame selleni, mis nydydel ajal näikse soome yliõpilaskonna ideestikus olevat püsivaimat: isamaa. Hyyd — Suomi voittoon (Soome yöidule) oli sellegi rahakorjandusettevõtte imestusväärse menu päätouke jõuks.

Kuigi sport sellisenagi vaimustab laiut ringe tuletagem meelde laiaulatusliku akadeemilise

spordiliidu sügenemist käesoleva semestri algul.

Kui maha arvata veel kitsaid ringe, keda huvitab karskuspropaganda, millel keeluseaduse ajal võrdlemisi vähe aktiivsust, kuid millegi siiski on tegelet — nii olid läind suvel 10 üliõpilast Karjalas koosolekuid korraldama; jõulu vaheajal taas Hämes — siis võibki isamaalis-idealistic liikumine mahutada kolme päälkirja alla: 1) soome enamuskeele õiguste kaitse ja üldise suhted rootslasiga, 2) suhted venelastega, Karjala Ingeri kysimus ja yhes sellega Akad. Karjala Seltsi tegevus ja 3) suhted muude hõimlastega; eriti Eestiga.

1. Vahekorrrrootslastega on olnud elava sõelumise all kogu viimase semestri kestes: Soome soomekeelne kultuur ei saa ikka veel igalt poolt Soome rootslasilt ja nende informatsiooni mõjul rootsimaalasilki täit yheväärtuslikkuse tunnustust. Rootslased, lugedes end õilsmaks; kultuursemaks tõuks, vaatavad soomlaste ja nende pyyete pääte yle öla, halvaks panevaltki. Kõige pääit puutuvad soomlaste ja rootsi vähemuse vastavad kultuur-huvid koku maa ainsas riiklikus-ylikoolis Helsingis. Siin saadi alles pika võitluse järgi hiljuti soomekeelsete loengute arv umbes rootskeelsetele vastavaks. Kuid võitlus käib edasi. Ylikooli rektori kõne läind semestri algul, mis ei annud täit tunnustust soomekeelsetele kultuurile; öi tolmü ja tekitas soome üliõpilaste keskel mitterahul-olemist. — Nyud on päevakysimuseks üliõpilaskonna sisemine korraldus: valimisviisi, ametliku keele jne. kysimus. Rootslased on enne pool-dand üliõpilaskonna jagamist kaheks: soome- ja rootsikeelseks, nyud aga hoolitsevad agarasti selle eest, et see jääks yheks, kuid seda agara mini, et nende vähemuse huvid oleksid hästi kaitst. Rootslased tahaksid jätta terviklikule üli-õpilaskonnale ainult enam-vähem puhtmajanduslik tegevus-varjund, et soomekeelsed oma enamusega vähemuse nimel ei hakkaks viimaste tahtmise vastu oma kultuuri hääks (näit. eestlaste ja nende hõimudega erilise ligema vahekorra loomise teelgi) propagandat tegema. Soomekeelse kultuuri spetsiaalharrastamine, hõimutöö jne. peaks taganema, siis puhtsoomekeelsetesse osakonda- desse — maakonnakogudesse. Yliõpilaskond koosnekski viimaste poolt valit saadikuist, ega mitte kõige üliõpilaskonna valit liikmetest, nagu seni — nit et ametlik üliõpilaskond oleksit paljas osakondade (kogude) liit. Esiatselt selle uue üliõpilaskonna korralduse läbitöötamiseks moodustatud komisjon ongi üliõpilaslehe ja juhtivate patriootsemate soomekeelsete arvamide järele olnud liiga vastutulelik rootslasile nende kulturiliselt mitte millegagi ahvardet vähem-ryhmate eelkirjelde asjus järele andes rootslaste kategorilise „me vaatime“ — me nõume — pääle. Tolleaegne üliõpilaskonna esimees Dr. Ruuth (oli I Balti üliõp. kondade kongressil Tartus Soome yheks esitajaks) m. s. on pikemalt selle vasta kirjutand. Yldiselt nõutakse selle

segakomitee ettepaneku tagasilykkamist. Siin pole veel kaugeltki kõki rahulikult lõpul. Soomlased, näiteks; ei või lubada oma absoluutse arvulise ylekaalu seisukohalt ebaloomulikku kahekeelsust ametlikus asjaajamises. Kuna täitsa põhjuset on rootslaste kartus rahvusliku „kikutuse“ ja agi-tatsiooni pärast ja hirm soomluse ja rootsluse „kõkkuformamise“ eest, nõuavad soomlased õi-gusega; et yldise riigi keelesaaduse põhjal otsus-tetagu asi üliõpilaskonnaski.

Vahekorrr rootslasiga on ikka olnud yks soome üliõpilaskonna tähtsamaiks kysimusiks ja selle juurde tullakse ikka ja jälle. Maa soome rahvaollus peab juba oma suuruse poolest olema juhtival kohal ja sellelt seisukohalt toimima. Maa majanduslikku elu aga valitsevad veelgi rootslased; kuigi soome kultuur on elujõuli-sem ja võimsam; rootsi kultuur aga steriilne ja selle sisemine elujõud kustund. Rootslased omalt poolt takistavad otsekohest läbikäimist muu maa-ilmaga ilma Rootsi eestkostmiseta. Rootslasi syydistatakse mitmel-setmel puhul ikka ja uuesti sepfatimismis ja enesera damispyydeis, milleks rootslased alatasa põhjust annavad. Nii näit. jõulu ajal 1923. a. ilmud kirjutused Uusmaa rootstyliõpilaskonna albumis, kus Rootsit yliste-takse ja endid idarootslasteks ja soome kaaskoda-nikke „naabrirahvaks“ hyytakse, ja nii mõnigi hal-vaks panev märküs soomlasile ja soome kultuurile osaks saab. Sel põhjusel on mitmel pool tydi-mus skandinavisimist ja meile nii meeli-tavad Balti orientatsiooni otsingud.

Yheks verstapostiks sel teel oli Tartus peet Balti üliõpilaskondade konverents, kust osa võtsid pääle Eesti ka Soome, Läti ja Leedu üliõpilask. esitajad. Kuigi Balti orientatsioon, mis aluseks nelja mainit maa vaimlisele yhistööle, mis mitte nagu Skandinavia ei põhjune tõulisele põhjale, vaid niilte siht on yksteise toetamine oma rah-vuskultuurilise iseseisvuse säilimiseks ja eden-damiseks, — näib vähehaaval soome üliõpilas-ringes maad võtvat, ilmub „Yliõpilaslehes“ vahe-haaval halédameelseid kirjutusi, kus Rootsi poole pööratakse ja saält „lapsile ja naisile“ kaitset otsitakse sõja puhul ega Balti riike sõnagagi ei mainita. Soome rootslased toonitavad vastukaa-luks neile pyydmsile lõunapoolsete naabritega ligemasse vahekorda astuda Soome yhtekuulu-vust Skandinaaviaga ja selle kultuuriga, kuna kõik mis Soome omab, olevat „Rootsi armust“, Balti riikide kultuur aga olevat madal. — Kuid soome rahvuslik mõte on iseseisvud skandina-visimist ja selle loomulik suun on lõuna. Siiski ei ole see veel kyllalt läbilõünd ja aktiivne ja selle kandjad tihtigi utopistid. Näit. n. n. „Etuvardija-karsojen klubi“ rajariiklasteks, mis läind suvel ekskursiononi korraldas läbi Eesti, Läti, Leedu Poo-lasse ja arusaadavalt kyll meile sooja vastuvõttu-osaliseks sai, pole kaugeltki liig mõjukas tegüt Soomes ega rehkendata nendega palju.

Yks arg koht aga on rootslaste-soomlaste suhetes, see on Länsipohja, Torniojõe oru rootsistamine. See tõsis päevakorraks Kristl. Yliõpilasyhingu kylaskäigu puhul Rootsi, mil yliõpilasleht tõi pikki ylistuskirjutusi Rootsile ja skandinavismile. Sää ilmus korraka nagu maa alt mees, kes kirjutas Yliõpilasl. nr. 23/23 hoopisteis toonis ja sootu teiselt seisukohalt vaatas kysimusele. Rootsi idapiiril, Länsipohjas asuvate soomlaste rootsistamine, mis juba läind aastasaja 60. ja 70. aastail algas ja mille eesotsas seisid Rootsi vaimulikud, jatkub yha edasi. Kooliõpetus on rootsikeelne, isegi usuõpetus, ja soomekeelset jumalateenistustki peetakse vaid yle nädala. Loomulikult peaks soome rahvuslik tunne seda vastustama ja just siin soomluse päästma. Sama kurva pildi selle mæaosa saatusest annab Pohj.-pohj. osakonna väljasaadet suvine kõneleja. Tõsise, näit. eesti, yhissoomlase tunnet haavav fakt on igatahes see, et 25—30.000 soomlase ymberrahvustamine läheb peaaegu takistamata edasi. Rootsi pyyab vastukaaluks tõendada, et ka Soomes rootslasi rõhutavat! Võib olla on siin mõduandev Ahvenamaa kysimus ja tahe hoiduda rootslasiga vahekorra teravaks ajamast, et oleksid käed lahti venelaste vastu.

Muidugi ei puudu „mõistlikumadki“ elemendid, kes vähema ägedusega neist keele- ja meelelylidest osa võtavad. Nii seisab loomulikult poliitnikum sellest kõrval, samuti on Etelä-suom. osakond oma väljendusis väga tagasihoidlik.

Kuid lõpetagem sellega soomlaste-rootslaste suhete vaatlused. Yldiselt on siin teravisi kyllalt, mis oletada lasevad Snellmanni ilusa lause „kaks keelt, yks rahvas“ purunemisele liginemist. Tydinedes rootslaste „separatismist“ ja Rootsimaa poole vahtimise asjatust tajudes ja enam erapooletult, iseseisvalt otsustades lakkaks olemast Soome laiemas hulkades rootslasilt õpit Eesti hindamine — teat yleolekuga.

2. Suhted venelastega tulevad kysimusse yhenduses Karjala kysimusega ja Akad. Karjala Seltsi tegevuse vaatlemisel. Ak. Karjala Seltsi tegevus, kui kõige olulisem, aktiivsem osa soome praegusest yliõpilasliikumisest, väärilki pikemat tähelepanu, olgu tema hindamine milline taheski. Ak. Karjala Seltsil on ka rootslastega kaunis teravad vahekorrad, kui käte lahtihoidmiseks ja yksmeele taotamiseks vältetakse siiski viimastega kokkupõrkamist. Sellevastu venelaste vastu pole muud kui meile kõigile tunt „ryssän viha“. Venelane on ryssä (= tibra) ja muud nime tal pole. „Surm tibradele ja Piiteri peab vallatama“ — on igapäevased hyydlused. — Akad. Karjala Selts, paari aasta eest, päle Karjala kodusõja õnnetut lõppu karjalaste ja ingerlaste päästmiseks soome hõimule ja soome rahvusluse õhutamiseks asutet, on tunt oma väliselt terava esinemisega meilgi. Armastus kõige oma ja seda võimsam viha kõige vasta, mis Venest,

on kõige tegevuse aluseks olnud, kuna lõppsihina on paistnud „Suur-Soome“, yhes arvat Karjala ja Ingeri.

Oma kulminatsiooni on jõudnud Ak. Karj. Seltsi loosungite karakterlikkus kihutusbroshyyris „Suur-Suomi“, mis mitmes trykis tuhandeis eksemplaares yle maa laiali on laotet. Selles ägeda tooniga ja äärmiselt venevihases broshyyris pyytakse sõda õigustada inimkonna ajaloos, näidata sõja tarvillikkust ja põhjendada viha filosoofiiliseltki, kuigi ideoloogia ei ole mitte just viimse raasuni oma, vaid laenat Bismarckilt ja Ungarist. Usutakse tundvat sõda paremini kui ykski enne seda hulgad ajad on tunnud. Sõjal olevat oma ylesanded, mis ta paremini kui keegi muu sooritavat. Rahu tähendavat paigalpysimist ja sõda arenemist. Pyytakse selle õigustuseks isegi ajalooost fakte ette tuua (kuigi yhekylgselt valituid). Mottoks aga jääb „kas võib Moskvast midagi hääd tulla? Ei, sest ryssä ei anna inimkonnale muud kui halba!“ ja arvatakse et „Karjala vabodus võib veel korra sõjale Venega viia“. Väljendusviisilt siis kaunis militaristlik meie vaatelejale.

Ak. Karj. Seltsi aktiivsus on aidand neil pääle oma häälekandja „Suomen Heimo“ vallata ka „Ylioppilaslehti“ toimetuse ja ennast maksma panna kogu soome yliõpilasperes. Yliõpilaslehte ongi Karjala Seltsi vastased nimetand Ak. Karjala Seltsi päähäälekandjaks. Säält on kuulda olnud läind semestril eriti samatooniseid kirjutusi, nagu mainit broshyyris, pikki ylevaateid Ak. Karjala Seltsi tegevusest ja elavat rahvuslikku propagandat Karjala Seltsi sihis. Kuid sama lehe veergudel tulid ka esile kahtlused, mis selle liikumissuuna otstarbelevastavuses igas järelekaalevas pääs võivad esile tulla. Juhiti tähelepanu selle pääle, et see liikumine nii ägedaloomulisena ei saa rehkendada nii laiade hulkade toetusega, mille pääle ta prätendeerib. Syydistused fascisimis jne. ei jäänd tulemata. Oli ka õige kaugele-nägevaidki kirjutusi, nii umbes vist kyll eestlaste seisukohalt mõistetav „Suomen Sosialdemokraatti“ foljetonisti Sasu Punase kirjutus, mis soovitab alata haridusõga Karjalas, et algust panna soome kultuurile ja haridusele, et siis hiljem, aastakymnete järgi võiks tõestuda Karjala suveräänsus, mitte aga tagurpidi asjast pääle hakkama. Samuti ka K. E. P. H. i irooniline sõjakulutuse A. K. S. ile, Ak. K. Seltsi sõjatsevat ja ägedat ning jämedat viha vastusav. Samas Yliõpilasl. numbris asub Etelä-Suom. osakonna kuraator, Sipilä Ak. Karj. Seltsi tegevust arvustama, sest Ak. K. Seltsi põhjatu viha kultiveerimist, shovinismi kaldumist ja sõjaylistust, olevat kultuuriliselt kyljelt raske hääks kiita. Yliõpilaslehel tulid rasked katsumispäevad: neljas osakonnas tuli avalikuks rahulolematuse tema tendentsidega. Kuid siiski ei kõigutand see, imelik kyll, veel toimetust, ega suutnud murda edespidistki Yliõpilaslehe kaastundlikku suhtumist A. K. S. ile.

Viimane vastas Yliõpilaslehes endale omast laadi manifestiga ja tundis euese ikkagi võitjana. Siiski näib sest ajast päale välistele lööksõnadele vähem rõhku pandavat, nendega ettevaatlikum oldavat ja enam sisemist tegevust rõhutetavat. Seltsis eneseki on olnud kuuldavasti sisemisi arusaamatusi, „väärtuste ymberhindamisi“ ja juhatuse muutusi. Seltsi tähelepanu on enam pöördunud tegelikule tööle, millest kogu maa 500 Karjala Seltsi ymber, umb. 30.000 S. marga eest hõimukirjandust rahva sekka levitand, kõnesid ja pidusid pidand, mis on aidand hõimuaadet laiemais hulkades tuntuks teha. Yks tähtsamaist tööaladest on aga kahtlemata haridustöö Karjala pagulaste seas. Nende keskel on avat rahvakoole, peet loenguid, andekamaid õpilasi saadet keskkooli jne. Seda on finanseerind Siseministeerium. Karjala Selts on leidnud suurt vastululekut ka äride jne. poolt, nii on ilmud Karjala paberossid, karamellid, postkaardis, mille päält A. K.S. oma protsendidsaab.

Läinud sygised asutet seniooride kogu, millesse rida tähtsamaid tegelast astus, m. s. professorid Setälä, Leiviskä j. t., on nähtavasti mõjutand seltsi tegevustaktikale. Uuel aastal rõhutavad seltsi juhtivad jõud erilisel oma hariduslist tegevust ja soovi kõiki kaasa tõmmata, lepitada vastolusid eriskummialist käredest mitte arvestades.

Seltsile populaarsust — kes teab kui kasulikku kyll — on muretsend mõned tema eriskummalised esinemised, mis kõmuga Eestisegi ulatand. Nii paarid väljavilistamised. Esimene suvel Kulosaarel, kus venelaste „mustlaskoor“ esines, ja teine sygystalvel Yliõpilasmajas, kus vene koor peo vaestelaste kodu hääks toime pani.

Kuid need vilistamised, nagu ka yldine sõnades väljendat käredest on stiilikysimus ega ty-

hista veel tõelist tähtsust, mis Karjala Seltsil on karjalaste harinistöös ja tuleviku kavatsusis: Karjala soomestamises. Kui see stiil väljnedab viha, ei ole ta liig sympaatlik. Seda enam aga, kui ta väljendab armastust isamaa vastu, kus see on aktiivne, nagu vihaski. Hillisemais kirjutusis ongi toon teine. Sää! väljendab sotsiaalsete vahede tasandamise ja lepitamise igatsusi, mille tarvidus kogu liikumises kõige kisendavam tundub.

Karjala Selts nihkub ikka enam sõnadelt tegudele ja võib viimastega ehk siiski meie kosmopoliitsusele mõnigikord midagi öelda, kuigi A. K. S. sõjaväeline kord ja vaim ei tarvitse just eeskujuks olla. Ka „Vene vihal“ on teine pool. See (kuigi see viha ajalooliselt on väärpõhjal, sest ryssä tähendab algupäraselt karjalast) ajas Soome jäägrid ilmasõjas sakslaste juurde, see kaastegurina hõimutundeile tõi soomlased eestlasilegi appi vabadussõjas, see võib teha positiivseid imesid. Ja siis me teda muidugi tunnustame, kui ta on meile kasulik?

3. Soome yliõpilaskond ja sugurahvad. Muude kysimuste keskel AKS.-il tähtsus kaugemate hõimude lähendamiseski. Eesti orientatsioonile ja meie mõistmisele yldse on sää! rohkem pinda kui kusagilgi mujal Soomes. Samuti on „Yliõpilasleht“ kogu aeg jälginud Eestit ja Eesti yliõpilaskonna elu, avaldades aeg-ajalt artikleid sellelt alalt, kuna sää! on hõimuline toimetus, kes soojalt tunneb kaasa eesti kysimusele. Sidemeid on sõlmit viimasel ajal ka Ungariga. Päämiselt kuulub aga hõimukysimus yliõpilasringkonnis Hõimuklubile, kus vastselt esimeheks on saand meile väga hästi tunt prof. A. M. Tallgren. Meie Tartu vastaval klubil on pingutusi hõimutöö edukuses viimasel ajal, et võistelda oma Helsingi nimekaimuga.

Ühele haavatud kuulsusele¹⁾.

Ka peni liputab häämeelst saba, aga tema saba liputada, siis ei tee talle mingit häämeelt. See on ju arusaadav, kui härra Kärner oma viimases, minule pühendatud chef-d'oeuvre'is²⁾ meelepahas shestikuleerib: „Tähendan härra Adams-Aleksandrovski kurvastuseks (? V. Ä.) kohe, et mul vähematki aukartust ei ole selle isehakanud kohtuniku Valdimiri (! V. Ä.) ees“. Seda suurem on ta aukartus ühe teise arvustuse (kiitva) ees, mida mulle eeskujuvõtmiseks kohe tsiteeritakse. Mis teha, kui härra Kärneri aukartus oleneb arvustuse kiitvast või lahvast iseloomust!

Iialgi ei oleks mina, tundmatu ja vähearmastatud üliõpilane, kavatsend vägipulka hakata vedama nii paljuarmas-

1) Anname ruumi, et autorilt mitte enesekaitse võimast võtta, kuigi käesoleva kirjutuse toon meie arvates „Üliõpilaslehele“ kohane pole.

2) Vt. eelmine Üliõpilasleht. Jaan Kärner „Mõnda neist hirmus tähtsaist ja igavesist asjust“, mis reageerib minu Üliõpilaslehe Ak. Kirjandusühingu (nr. 3—4) numbris ilmunud arvustusele.

tet ning moodsa kirjanikuga, kuid selleks annab vägis põhjust härra Kärneri enesearmastusest dikteeritud vastus minu artiklile.

Ei ole ja viisiks, et kirjanikud vastavad arvustustele. Veel vähem on viisiks mittemeeldind arvustusele vastata jämedustega. Kui omal ajal lord Byron avaldas oma „Elva luuletajad ja Tartu arvustajad¹⁾“, siis oli see kirjandusajalooline sündmus. Kuid Jaani ja Juku sõnavahetus („loll! — Ise oled loll!“) on kah ajalooline sündmus, ainult vaid karjatänaval. Sellepärast ei avalda ma hämmastust, vaid püüan Teile vastata. Ka ei taha mina Teiega paha nalja teha, milleks Teile ouvrage nii tänulikku materjali pakub: Selle olete oma kirjatükiga ise ära teinud. Minu ainus soov võib olla, et minu arvustust ja Teile vastust sellele kõrvuti loetakse... kirjaoskajate poolt, muidugi.

Ainult haiglaselt-väike enesearmastus võis näha minu võrdlemisi asjalikus ja häätahtlikus arvustuses „mõnituse“. Kuid vast

1) Herra Kärneril jääb õigus jälle hüüda, et ma „võltsin“.

Poliitikast.

Mõtte pooldajana, et üliõpilasel ei mak- saks enneaegu tõsisemalt tegelikule poliitikale anduda, tunnen ma ennast kohustatud olevat oma seisukohta ligemalt põhiendada.

Mina ei tahtnud arvata, et üliõpilane ei tohiks omal kutsetööst vabal ajal üldse poliitiliste küsimustega tutvuneda. Niipalju üle- vaadet ning üldiseid teadmisi, nagu tavalise riigikodaniku, n. n. „Stimmvieh“, praksiseks, s. o. peasjalikult valimiste toiminguks, tarvis läheb, omab küll igatüki ajajooksul isenesest, — nii ajalehtede artiklite, parteide põhimõtete ja juhusliselt kättesaadud raamatute abil. Ei taha eitada, et eriti üliõpilaste jaoks semestri jooksul paar korda eriteadlaste poolt toime- padnud üldloengud kasulikud olla võiksid. Sarnastest juhuslistest ning pealiskaudsetest teadmistest ei jätku muidugi selle jaoks et tulevasi partei — liiderisi moodustada. Selle jaoks oleks vanade ja uemate rahvaste ning riikide poliitilise ajaloo põhjalik tundmaõppi- mine tarvilik. Aga selle laialdase ning raske aine uurimiseks võivad vist küll ainult ajaloo ja õigusteaduskondade üliõpilased küllalt aega leida, puutuvad ju need küsimused just nende

erialasse. Õieti peaksid need küsimused tea- duskondade ettelugemiste kavades laialt käsi- tatud olema; kuid nähtavasti puuduvad sar- nased loengud seal pea täiesti, — arvatavasti mõne anahronismi tõttu. Sest oluliselt on uue eesti ülikooli õppekavad pea samad kui endisel vene ajal; ja tsariaegsetest üliõpilasist katsuti ametliselt igat poliitika tundmist eemale hoida nagu mürki . . .

Mis üliõpilaste poliitika praksisesse puu- tub, — selle all mõistan ma peasjalikult kõne- depidamist laiema publikumi ees, — siis arvan mina seda täiesti ülearuseks. Et suurim hulk üliõpilasist, kellel sellekohased teadmised puuduvad, selles mõttes kõne alla tulla ei saa, on selge. Aga oletame ka, et ühel osal, näit. juristidel, võrdlemisi küllaldased teoreetilised teadmised oleks! Kas ühe 20-aastase üliõpilase ilmavaade on küllalt küps, et temale lubada tohiks seda suurele, enamasti vanematest ini- mestest koosseisvale rahvahulgale esitada? Sest iga poliitiline kõne peab, et mõjuda, isikliselt seisukohalt käsitatud olema: mõni puht teoreetiline arutus oleks liig värvitu ning igav. Kõnepidaja ei pruugigi just sarnases

on autoril midagi ette tuua, mis ümber lükkab mu ikkagi motiveeritud konstateerimisi? Mingisuguseid argumente, midagi faktilist ei too lugupeetud kirjanik, kuid kipub selle asemel minu, temale täiesti tundmatu, isiku kallale. Üks koht näib küll ränk olevat, see „võltsimine“ nimelt. Kuid, härra Kärner, küsin Teilt, nagu mees mehelt: keda Te niisuguste võtetega petta loodate? Kahtlemata on see „trump“ määratud analfabeetidele. Vaene kirjanik, kes oma rängema vastulause ehitab . . . triikiveale ehk kirju- tamisveale!) Kas need ei ole, härra Kärner . . . „väga veidrat võtteid“? Kuid mis sest kõnelda, mis liigagi selge. Me pole ju ammu enam lapsed!

Teie üldkohad ja teised naiviteadad, ei ole muidugi minule, „akadeemilisele arvustajale“, määratud. Mull aitab sellest, et minu konstateerimisi üheski muus punktis ei ole suudetud kõigutada. Seda ei ole kavatsatud teha, igatahes mitte minu artiklile ekvi- valentsete abinõudega.

Müstiline Kärner kuuleb mitte ainult „juul hämarail õil“, vaid isegi aprillisi asju, mida ei ole. Ei taha uskuda, et Kärneril halb kuulmine, vaid oletan pigemini et need ikka needsamad tema — väga veidrat võtteid. Nii ei ole „ükski Adams“ tahtnudki keelata Teie tarvitatud „pushkinlikku“ värsimõõtu (tulen Teie teadmisteale appi: ja stroofi); on ainult fakte konstateeritud. Töö esimeses osas, mis avalikult ette kantud, on see arvatud koguni suureks plus- siks, kõneldes Teie stroofidest õige kiitvalt. Ja ta ongi aina soovitav: rikastab ju meie stroofide repertuaari.

Samuti ei ole reminitsense tüües tahtnudki tõendada „kunstitöö väärituse“ — kes Teile seda ütles? Nad on, mis nad on, rohkem ega vähem. Kuid arvustaja ei ole ikkagi julgend mõelda, et Lermontovi, Goethe, Hamsuni,

Jack Londoni j. t. mõtted ja kujutused Teie romaanis on . . . „tahtlik võte“. Sest siis tuleks ju tõesti karjuda: appi, vabariigi politsei. Glahni ja Li-Tei-Pe nimed on, nagu Te isegi teate, „hoopis teisest ooperist“. Muide, teie paranduse kohta, tulen Teie mäluale appi: mitte Hamsun, vaid ikka Jack London. Samuti ei ole August Alle „need samad sõnad“ kunagi ütelnud.

Edasi. Ma ei julge väelda Teiega, professionaalse luule- tajaga, kui Teie kinnitate, et mina veel halvemini oskan me loodusest ning meeste ja naiste silmist lugeda kui Teie. Kuid ma ei avalda ju ometi sellekohaseid pretensioonilisi värsse!

Mis puutub Teie vastuartikli lüürikasse („Kui Teie viibides juuli või augusti hämarail õil . . . ei aima mingite sõnulmääramatude lõhnade puhangut õhus ja taamal otsekuu kellegi jalaastet, kui Teie seda ei tunne, siis ärge sellest järeldage, [et teine seda ei või tunda. Kui Teie sellel silmapilgul . . . jne.“), siis on see küll jälle määratud „publiku“ jaoks, sest ise Teie ju teate, et jutt pole sügugi hämarast ööst, millega Te kilbistute!), vaid nähtusest, mis igal kirjandusliselt haritud inimesel õige selge sümbo- listlikuist üldkohtist, kufund klišeedest. Seda Teie peaks ju ometi teadma.

Kuid nagu tähendatud on härra Kärner kirjutand a d h o m i n e m, mitte a d r e m. Ja siin on pääraskus kunst- niiku gratisöosis shestikulatsioon. Otsides kohta, kuhu võis valusamine „anda“ on härra Kärner toime pannud sellekohase juurdluse ja välja otsind mu vene eesmine ja ühe mu vana vene kirjanduslise pseudonüümi. Veel eiaa laulis Kärner kiidulaule Venemaale, (ja veel milliseid!), kuid, teades hästi, kus vähjad peituvad, on ta välja jõud- nud triolettides Moskvale mitte ainult kaerapõllulüürikale,

1) Biankaks hüüt sõidel Olafile järele, mitte Ruthiks hüüt, mis aga on ükskõik; nagu ma arvustuseski tähendeti.

1) Знаете ли Вы украинскую нонь, härra Kärner? Нет, Вы не знаете украинской ночи!! jälle (horrible dictu) vene tsitaat. Ma paigutan ta joone alla.

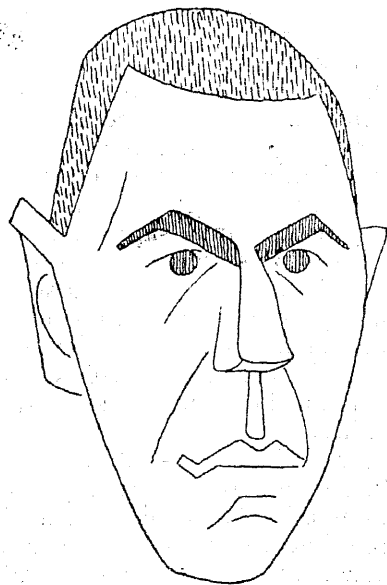
Helmi Ottenson.

Väga laialdase huvialaga preili: uurib ajalugu, korraldab keskarhiivi, loeb romaane, aitab toimetada „Ajaloolist Ajakirja“, juhatab „Ilmatari“, võtab osa teaduslikust ekspeditsioonist Läänemaale, jne. jne.

Leonhard Kangur.

Edustusepidukõneleja ja korraldav käsi. Isegi pidupäevad! mures üliõpilaste eksamite sooritamise üle. Üliõpilaskonna täievolituskollegiumi esitaja Segakoori kontsertreisidel.

Richard Kleis.

Elukutselt kirjatöötaja, kuid harrastab ka ajalugu. Ühesõnaga mõistlik mees.

vaid koguni põlguseni minu vene eesnimi Vladimiri ees. Ta teab, et kahtlustada kedagi venesuses täna; see tõendab teda võimatuks teha suure massi silmas. Sellepärast deklioneeribki ise nii veneline Kärner selle tarvilise „vene“ kuis vähegi võib (tervet 11 korda ühel leheküljel), tõngates mind, isegi selles, et ma olen kirjutanud vene keeles.

Agas kui minu nimi oleks Jack, oleksin kasvanud Inglismaal ning kirjutanud laitmatuid ingliskeelseid värsse. Mis siis, härra Kärner? Mis ütlevad Teile, kultuurinimesele, need kõlad? Eesnimi on mul ristimise juures pandud ja mis mu luuletustesse puutub, siis kriipsutavad nad alla ainult üht väikest vahet: meie vahel, nimelt et ma rohkem keelt valitsen kui Teie. Eestlased oleme mõlemad, kes meist rohkem eestlane, seda, teab ainult see, kes me neerud läbi katsuda suudaks. Isiklikult on mul nõrkus uskuda, et olen seda kõige oma vene atribuutide päälle vaatamata rohkem kui mõnigi teine, kuid ma ei näe selles mingit erilist teenat.

Muidugi, kultuursetud kelle jaoks sarnane demagoogia määratud, oleks hindand Teie ässitusvõimisi rohkem, kui te oma arvustajad „Vladimir Adams-Aleksandrovski“ asemel oleks nimetand lihtsalt „tibla“.

Veel pean ka Teid kurvastama, härra Kärner. Minule, kes muidugi jälle „ehitvane kombel kahekümneandal aastajal (!) otsin igavesi tõdesid“, ei imponeeri Teie poolt kuulutatud ainuke tarkus „üks selge ühi asi kõik siin päikeseläh“ ei klassilises heebrealises kujus ega ta populaarsemas eesti sõltumatu variandis („See ilma elu selges...“).

Samuti ei saa kuidagi tolle Olaf Amose eneseeritlusi „traagilisteks“ pidada; nagu Teie soovite. Kät võite, siis andke andeks, aga ma ei saa oma parema aratundmise

järele neid pidada traagilisiks. Omavahel öeldes, Kaera-Jaan, (ma ei ole küll eluimas härra Kärneri näinud, nagu tema mindki, aga et ta mind kord uvalt palja eesnimi järele hüüb, siis pean oletama teatava sõbraliku familjaarsuse meie vahel) pean ma niisuguste galantsete tsitaatide pealesulumist Sinu poolt traagilikkuse mõiste labastuseks.

Soovin lõpetada asjatu mõttevahetuse. Sellepärast olen ka kõrvale jätnud käesolevast vastusest kõiki mis „publiku“ jaoks määratud, kuigi ka minul sarnast materjaali ei puudu.

Agas lõpuks tahan ühte öelda. „On öieti kurb“, et inimene, kellel Jumala poolt andi antud, kes on mõnegi meeldiva lehekülje autor (et ma sel arvamisel olen ja ausaste sesse jään, tõendab juba asjaolu, et omal algatusel armastusega olen Teie töödega tegemist teinud ja ka Teie „Blanka ja Rütli“ minekule tõendatavasti jõudumööda kaasa aidanud) ei ole õppinud lugupidamist enese ja teiste vastu. Sest kui Teie olete hääks arvanud minule öelda, mida Teie „korda olete saatnud“, siis ei ole mina enese kohta Teile midagi öelnud. Ja mis võite teada Teie, härra Kärner, minu aladest, otüdet ja minu „kordasaatmistest“?

Minu austan Teis tõsiselt seda, mis Teil „järele jääb“, kuid naljakad on minule kõik katsed meid mõõtma hakata. Peale kõigi muu peaksin mina ju selleks spetsiaalselt professionaalseks kirjanikuks hakkama! Õnnelik, kes Teie joobute sellest, et olete rohkem korda saatnud, kui mina. Rõõmustan ühea Teiega puhtast südamest. Ent mõõdupuu järele ära ära küünitaga sõrmi.

Küll võib ka meid kõrvu panna seisama, kuid seisame igalgi oma sõõdus.

Tartus, 4. V. 24.

V. Adams.

poleemilises toonis ülesastuda, nagu poliitiliste parteide kõnemehed valimiste eel käivates kihutuskõnedes, kus igat vastasparteid sarjatakse ja hääled ainult oma parteile anda soovitakse. Vaid kõneleja käsitab ajaloolisi sündmusi ja ühiskondlisi süsteeme juba tahtmatult isiklisest seisukohast; ta võib neid kas sümpaatilises valguses paista lasta, või valab ta nende üle oma sappi. . .

Võrdlemisi väikese vaimuharidusega kuulajad ei jaksakski asjakohast sisulist kriitikat pidada ja plaksutaks vahest käsi sellele, kes mahlakamalt kõneleb. Kuigivõrd asjatundlikust diskussioonist ei võiks vist ka juttu olla, nii et ka kõnepidaja ise midagi juure õppida ei võiks.

Eriteadlaste — üliõpilaste omavahelised diskussioonid oleks muidugi hoopis teine asi. Kuid nende tähtsuseks oleks ikkagi küsimuse teoreetiline külg, poliitika praktilise käsitamise tulevasteks aastateks jättes, millal ilmavaated ja arusaamised rohkem süvenenud. Kui üliõpilased oma hiljuti omandatud teoreetiliste teadmiste põhjal hakkaksid tõsiselt poliitikat ajana, siis jõuaksid nad vahest otsusele, et tuleb jälle mõni uus erakond asutada. Aga kas meil neist puudu on? Nende praegune rohkus takistab nähtavasti isegi riigi valitsemist! Sest kuidas tuleks müüdi juba paar kuud kestnut osalist ministri-kriisi seletada? Inglise maailma-riigis, kus parlamendis ainult 3 parteid olemas (enne koguni 2!), loodi hiljuti tuli uus valitsus paari-kolme päevaga! . . .

Et tulevikus parteide juhtidest ning tegelestest puudus saaks olema, seda ei ole vist küll karta. Nendest, kes praegu tegevuses on, jätkub vist ligemaks 10. aastaks. Pealegi tohib ikkagi arvesse võtta, et ülikoolist iga aasta vähemalt kümme uusi parteitegelasi välja tuleb.

Minu isiklik arvamine on koguni see, et poliitiliste liiderite rohkus selles süüdi on, et meil Eestis nii palju erakondi olemas. Kui meie näit. keskerakondade trükitud põhimõtted võtame, siis ei jaks ka piinlikum võrdlus kuigivõrd olulisi vahesid ülesleida. Kui need erakonnad tegelikult igatks oma ette ülesastuvad, siis on see rohkem isiklistel põhjustel: iga tegelane ei läbenud teise eestkostmise all toimida. . . Ning valija on selle „embarras de richesse“ tõttu tihti kahevahel, kellele häält anda; mõnikord ta laseb end vahest isiklistest motiividest juhtida, teinekord heidab ta diisku.

Kui prof. Freytag-Lorihghoven, 1919 aastal saksa üliõpilastele poliitika-elust osavõtmist soovitab, siis ei ole selle motiivid vist küllmitte nii platoonilised, nagu sotsiaal-teoreetiker eeldama näis. Nagu igas revolutsioonis, nii pääsesid ka Saksamaal äärmised parteid võimule. Sest neil on kõige rohkem rahvamassisid tabavaid lõõksõnu ja suuri lubadusi käepärast, tegelikus

poliitika- ja ajaloo-tegemises aga valivad nad vähem abinõusid kui mõõdukamad erakonnad. Saksa üliõpilaskond ei olnud endisel ajal üldse poliitikast osavõtnud; ja et tema enamus kodanlistest ringkondadest pärit, siis võis temast igatahes vastavate parteide toetust loota.

Meie riigikogus on ülekaal praegu nii kui nii mõõdukate erakondade käes, ja seepärast ei ole üliõpilaste kaasatõmbamise küsimus nii akuutne. Igatahes oleks tema käsitus parteitaktiliselt seisukohalt veel põhjendatud, kuid mitte teoreetilis-abstraktselt. . .

Ajalooliste analoogiate tsiteerimine kodaniku poliitika-elust osavõtmise suhtes on üldse kaheteraga mõõgaks. Üheltpoolt on küll õige, et muistsed ateenlased omal ajal õige veendunud poliitikerid olid. Seal läks andumine poliitikale koguni nii kaugele, et hommikuti majaisandad ise turul käisid, — nagu meil pere-naised, — et aga mahti saada kaaskodanikkudega poliitikauudiste üle juttu vesta. See ennelõunane turuaeg nimetati „

Aga see üldine vaimustus poliitikast ei suutnud takistada, et veidi aega hiljem Makedoonia kuningad Filippus ja Aleksander Suur, lõpuks veel Rooma keisrid raudse rusikaga kogu selle poliitikaajamise lõpetasid! . . .

Võrdlemisi headeks poliitika teoreetikuks oli omal ajal vene noorem intelligents, eriti üliõpilaskond. Aga ometi viis see poliitiliste keerd-küsimuste sõelumine ja rahvamiitigute pidamine Vene riigi lõpuks nii kaugele, et sama intelligents praegu sellest maailmast pea sootu on kadunud! Õige näitliku pildi vene intelligent seltskonna mõttelaadist ning võõrdumusest tegeliku elu ülesannetest andis minule see ainuke poliitiline koosolek, milles mina paar sõna rääkides üles astusin. See oli 1917. a. maikuu; Saksa sõjaväed olid parajasti Kuramaad vallanud ja asusid juba Riia linna äravõtmisele. Läbirääkimisteks asutava kogu valimiste puhul olid kõikide erakondade esitajad kokku kutsutud. Koos olid peajasjalikult vene õpetajad ja teised intelligendid, ka naisterahvad, kuna eesti erakonna ametlised esitajad olid ilmumata jäänud, ehk neid küll oli palutud, nagu kooeoleku avamisel konstateeriti. Sõeluti kogu aeg üksikute partei-eeskavade põhimõttelisi küsimusi, kuna peaaüks oli vene agrarküsimus. Eriti vene tööerakonna esitaja, keegi meremehe mündris isik, seisis järelandmata oma eeskava paragrahvidel ja takistas igat kokkulepet. Minule paistis kogu see seltskond nagu niisama kõneosavad girondistid Prantsuse revolutsiooni algul, enne kui päris torm lahti puhkes, mis neid nättelavalt ära pühkis. Ning ma ei võinud väljakannatada, vaid võtsin sõna ja pajatasin lühidalt: „Mu herrad; mis te siin vaidlete! kas te ei märka, et vaenlane juba värvate ees on?“

Siis ma lahkusin saalist, keelepeksjaid edasi jändama ja saatuse hooleks jättes.

Prof. Loringhoven tunnistas ise, et ka kõige hoolsam teoreetiline õpetus ei suuda igatühte tubliks poliitika-tegelaseks kasvatada. Seda alg-mõtet võib koguni hoopis vastupidisel kujul väljendada: mõnikord võib ka iga poliitika õpetusest hoolimata sellest hea poliitika juht kosuda, kellel selleks eeldused on.

Ilmatavaks näiteks selle jaoks on Otto v. Bismarck: üliõpilaspõlves elas ta rõõmsat korporandi elu ja alles siis hakkas ta aegapidi poliitika-küsimustega end tutvustama, kui ta juba maapäeva saadikuks valitud oli!

Eesti seni ainsamas uuemas ajaloo-raamatus (M. Kampmanni „Eesti ajalugu“, kolmas trükk, 1924) leiame lehek. 177 sõna-sõnalt järgmised read: „Esimesed Eesti riigi kaitsjad olid keskkoolide vanemate klasside õpilased ja mõnikümme vabatahtlikku, kes frondile jõudes otse kangelastegusid tegid.“

Kas neil oli palju aimdust sellest, mis üldse poliitika on? Vist nad ei olnud sarnastest teooriatest koormatud. Aga nende südames oli midagi muud, mis rahvaste elus küll olulisemat osa etendab. See oli: kohusetundmus, julgus, isamaa-armastus.

V. Kurrik.

Märkus T. Variku ääremärkuse puhul „Üliõpilaslehes“ nr. 12—13¹⁾.

Et sots.-filosoofiline Üliõpil. Selts praegu kaitse politsei poolt laiali pillatud ja tegevamad liikmed vangistatud, siis tuleb minul, ühel kõige tagasihoidlikumal sots-filil sõnavõtta „Üliõpil.“ ilmunud T. Variku ääremärkuse puhul.

Kõige-päält ei saa märkimata jätta, et ääremärkuse kirjutaja, nähtavasti enese üle valitsemise ääremärkuse kirjutamisel oli kaotanud — ei tahaks muidu uskuda, et „Üliõpilaslehes“ sarnane „kodune“ toon kodune on.

T. Variku on marruajanud „proletaarilise rühma“ „kihutuslehekene“. Esitaks selle „esitusviisi“. „Sellepärast oli mul lõpmata rumal maik suus, kui seda üleskutset lugeda püüdsin“ — minu arvates ei tuleks mitte ükski seda „lendlehekest“ läbi lugeda püüda, vaid läbi lugeda ja selle üle ka järele mõelda, mis sääl öeldud.

T. V. lubab enesele „paar päris isalikkude sõna“, kuid võetud toon on sarnane, mis tuletab meele, „et kusagil hüpleb mingi“.

Kui inimesel midagi lugeda püttes rumal maik suhu tuleb, siis võib see sellest tingitud olla, et inimese selle tööga harjunud ei ole; kuid paljalt tühje sõna kõlke sellepärast veel avaldama hakata ei maksa. Ja sõnade valing mis „ääremärkuses“ „lendlehekese pärast valatakse ei peegelda kirjutaja vaimuteravust mitte. Otsustagu lugejad ise: „Mul on tundmus ka kui ma muidu neid sots-fil. krenadeere kuskil olen kuulnud — nägema juhtunud, — et kuskil hüpleb mingi üleskeeratud krääksnukk ja karjub vahetpidamata nagu surmavalus: „Kehrik! Kehrik! Proletaarlane! Proletaarlane! Appi, appi, maha, maha! Kehrik, kehrik!“ Nii ei esita tõsiseid asju — ju „Armas“ T. V. kas Teie kellegagi vielda muidu ei oskagi, kui ainult tarvitades „kõige harimatumat sõnapildumist ja lohakat sõnakõlksutamist? Kas ei saa kuidagi viisi siingi mõistlikku, arukat ja tõsimeelset esitusviisi tarvitada.“ Teile „armas T. V.“, võib ju sõna „proletaarlane“ väga lähedal seisev olla — sarnaseid „sõnale lähedal seisjaid“ on

küllalt, kuid paistab, et Teie proletariaadist vist veel väga ja väga kaugel olete. Iga tahes — õnneks Teile ja ka proletariaadile — mitte sõnale, vaid ka selle inimeste hulga, keda selle sõnaga tähendakse — peale nimetatud „sõnale lähedal seismise“, muud Teile poolt oodata selles suhtes ei ole. „Ja, ja propos, lugupeetud“ T. V. „kas ei peaks siiski akadeemiline kodanik natuke täiem olema, pealegi kirjutada proletaarlistest asjadest — kuigi ääremärkuses.“

Siis nende „isalikkude sõnade“ kohta „armas“ T. V. — tõsiasi on ju et eelnõu „Üliõpilaslehes“ ära ei trükitud. Kas Teile siis arvate, et kui eelnõule juurelisatud artiklis selle tähtsamaid mõtteid selgitakse ja põhjendatakse, et sellepärast — eelnõu ei maksagi avaldada, kui Teile selgitava artikli avaldand olete, sest et „Üliõpilaslehel“ „ruumipuudusega alati heidelda tuli ja ühte ja sedasama asja kahekordselt avaldada ei saanu.“ Minu teada on siin kaks asja — iseasi on eelnõu ja iseasi on selle põhjendus ja selgitus. Ja tähtis oli just selle täpselt vormuleeritud eelnõuga üliõpilaskonnal oma häälekandja kaudu tutvuneda Iga sugused selletused ja põhjendused ometi selgitavad midagi, käivad millegi juure. „Armas hing“, kes Teile selgitamiste ja põhjendamiste avaldamist asja selgitamiseks küllaldatakse peate, ennem peab ikka eelnõu avaldatama, mida tahetakse selgitada ja põhjendada.

Ja kui Teile üldse ainult „selgitama ja põhjendama“ olete harjunud, mis mõtet on üldse siis Teile poole pöörata? Vabandada eelnõu mitte avaldamist ruumi puudusega on lapsik. Kui Teile siiski seda vastuväidet ise usute — mis tuleks siis Teile kohta arvata?

Edasi „hõimu jora ja schovinistlik propoganda“, see on ju tõsiasi, et suurhulk meie üliõpilaskonnast ju täiesti igasugustest ideedest lage on. Samas numbris, kus Teile ääremärkus, „armas“ T. V. ilmus, toonitab R. Janno seda väga ja väga selgelt. Praegu on aeg, kus veel suurem osa meie õpivast noorsoost spordi alal rekorde saavutab ja eneste päid igasugustest „kahjulistest ideedest“ tühja hoiab. Ja selle tõttu katsutakse kunstiiselt kõiksugu äraiganend ideid ülespubuda, et sellega oma vaimutühjust peita. Kuis siis üliõpilaskonna häälekandja teisele võib olla kni üliõpilaskond ise.

1) T. Variku „ääremärkuse“ kohta on toimetusele mitmed kirjutused saadetud. Avaldame nendest käesoleva ja loeme vaidluse seega lõpetatuks, sest et see ebaasjaliku iseloomu ähvardab omandada.

Toimetus.

R. V.

Balti riikide üliõpilaskondade 2. konverents.

Riias 28. ja 29. aprillil 1924 a.

Soome, Eesti, Läti ja Leedu üliõpilaskondade 2. konverents peeti ära Riias Läti üliõpilaskonna ettevalmistusel 28. ja 29. aprillil s. a. Nagu esimeseks konverentsiks, nii oli ka nüüd Poola üliõpilaskonnale kutse saadetud osavõtmiseks, kuid vastus oli, et enne Poola-Leedu küsimuse lahendamist ei saa Poola üliõpilaskond osa võtta, vaid saadab informatsiooni otstarbel ühe esitaja, kes ühtlasi ka Rahvusvahelise Üliõpilasiidu — Confédération Internationale des Etudiants — esitajaks on (CIE järgmine konverents on Varssavis septembri kuul).

Osavõtjaid oli: soomest 6, üliõpilaskonna esimehe Dr. V. Auer'iga eesotsas; Lätist 6, üliõpilaskonna esimehe V. Jansons'iga eesotsas; Leedust 5; Poolast 1. Eesti üliõpilaskonna poolt võtsid osa; delegatsiooni juht V. Nano (üliõpilaskonna esimees), Th. Laanes (keskbüroo esitajana),

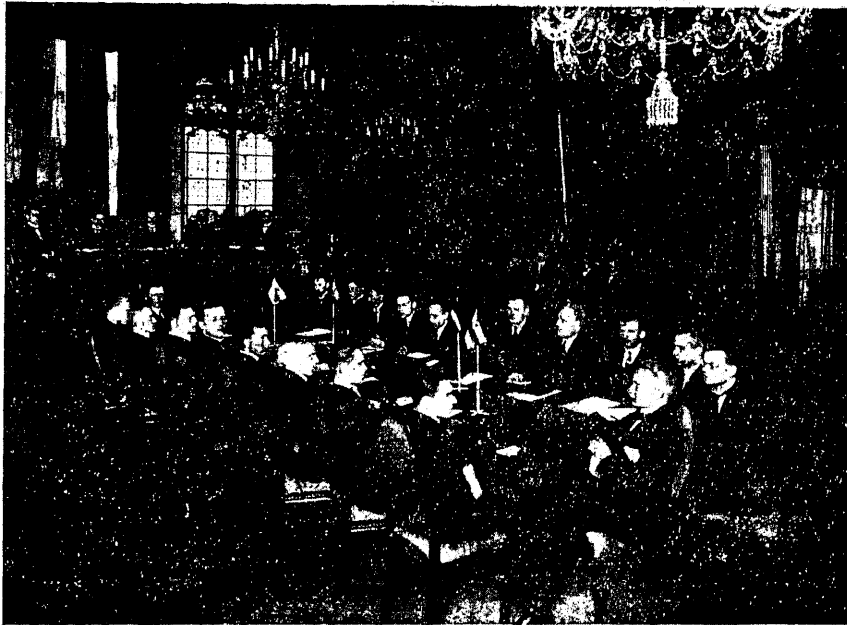
H. Kukke, S. Aaslava, V. Ernits ja A. Teever; peale nende võtsid külalistena osa veel O. Loorits ja G. Gutmann (Tallinna Tehnikumi üliõpilaskonna esimees).

Konverentsi istumised olid Mustapeadeklubis.

Esimesel plenaaskoosolekul valiti presiidium, kuulati ära keskbüroo aruanne ja seati ametisse endiselt kuus komisjoni üksikute ülesannete läbikaalumiseks. Konverentsi tervitasid Läti haridusminister, välisminister, rektor, Eesti saadik Riias hra Seljamaa, Soome ja Leedu esitajad Riias, üksikute delegatsioonide juhid, CIE esitaja ja mitmed teised.

Konverentsi tööst tähendame lühidalt järgmist, kuna ruumipuudusel lähem käsitus edespideiseks peab jääma.

Esimese komisjoni tööga pandi alus lähemale ühendusele nende üliõpilaskondade vahel. Eesti üliõpilaskonna esitajate ettepanekul võeti vastu perioodiliste konverentside

Juhatuselauas, pahemalt paremale: abisekr. A. Tilmans (Läti), abijuhataja V. Auer (Soome), juhataja B. Einbergs (Läti), abijuhataja J. Naujokas (Leedu) ja sekretär V. Nano (Eesti).

ja Keskbüroo põhikorraldus. Iga osavõtja üliõpilaskond saadab Keskbüroosse 2 esitajat, kuna Keskbüroo juhatuses kohad kordamööda vahelduvad. Oma istungeid peab keskbüroo üldiselt seal maal, kus on president. Otsused tehakse ühel häälel, kus juures igal üliõpilaskonnal ainult üks hääl on. Keskbüroo ülesandeks on nende üliõpilaskondade vahelise koostöö edendamine ja sellelt seisukohalt esimeses jões konverentside resolutsioonide teostamine. Kulud kannavad üliõpilaskonnad ühiselt eelarve järele, mis Keskbüroo poolt kokkuseatud ja üliõpilaskondade poolt kinnitatud.

Soome üliõpilaskonna ettepanekul tunnustati tarvilikuks Keskbüroole alaline asukoht luua, kus seatakse ametisse võimalikult pikema aja peale üks asjatundja büroojuhataja. Tema käsutada on tarviline kantselei.

Keskbüroo alaliseks asukohaks määrati Tartu.

Samuti võeti teistes komisjonides vastu resolutsioonid, mis käsitlevad üliõpilaskondade vahetust ja õperise, õpeabinõude muretsemist, õppimise võimalusi teise maa ülikoolides, sporti, karskusküsimust jne.

Resolutsioonid kinnitati ühel häälel viimasel plenaaskoosolekul. Selle järele on Keskbüroo juhatuses presidendiks käesoleval aastal Läti üliõpilaskonna esitaja, kuna järgmine konverents tuleval aastal Soome üliõpilaskonna poolt Helsingis kokku kutsutakse. Lühidalt konverentsi sihtide juures peatades lõpetas juhataja B. Einbergs istungi, kuna võõraste delegatsioonide nimel H. Kukke Läti üliõpilaskonnale vastuvõtmise ning konverentsi kordamise eest tänu avaldas.

Ja selleks on delegatsioonidel küllalt põhjust. Nad lahkusid Riias tundmusega, et meie maade piirid on nagu laienenud, ja et ühe käekäik teistele sama ligi on kui oma.

Üliõpilaskond ja Tartu linnavalitsus*).

Endiste aastate eeskujul oli ka Ülikooli läinud aastapäeval „Vanemuises“ traditsiooniline piduõhtu. See kandis puht akadeemilist iseloomu, tema korraldajaks oli Edsutus, kuna tegeliku abi andsid üliõpilasorganisatsioonid; eeskava täitjaks olid ainult üliõpilased ning pidust võtsid osa ka ainult üliõpilased, Ülikooli õppejõud ning üksikud vilistlased ja kogu puhas sissetulek pidi Edustuse võlgade katteks minema. Ei olnud kellelgi kahtlust et linnavalitsus pidu lõbustusemaksust vabastab, nagu seda korduvalt väljamaa üliõpilaskondade heaks toimepandavate kontsertide ja pidudega juhtunud. Anti vastav palvekiri linnavalitsusele, kuid täieliseks üllatuseks tuli sealt eitav vastus. Arvati, et siin mingi arusaamatusega tegemist, esitati uus palve, milles ligemalt selgitati pidu iseloomu ja otsustarvet. Kuid tagajärg oli endine: linnavalitsus nõuab kategoriliselt lõbustusemaksu, mis umbes 16.000 marka välja teeb.

Ei oska endale hästi Tartu linnaisade seisukohta ette kujutada; mujal maailmas antavat linnavalitsuste poolt üliõpilastele ikka jõudumööda igasugust toetust, meil on asi aga hoopis ümberpöörduvalt: Üliõpilaskond ei saa nii kui nii pennigi toetust, peab aga linnale veel sissetuleku allikaks olema. Mul ei ole praegu andmeid käepärast, missugused lõbustusõhtud läinud aastal linna poolt lõbustusemaksust vabastati, kuid küllap neid ikka oli, ka vast sarnaseid, mida mitte ei võiks eelistada üliõpilastele.

*) Avaldamine viibinud.

Toim.

Draamateatri võõrusetendused Tartus.

Draamateater võõrustas sedapuhku Tartut kahe etendusega. F. Wedekind'i „Simsoni“ ja B. Shaw „Candidaga“.

Mõlemad kirjanikud kuuluvad enam-vähem uemasse aega, sünnivahe on kaheksa aastat (Shaw 1856. a., Wedekind 1864. a.) kuid teoste iseloomus kajastavad vastu kaks täiesti ise ilma. Et põhitoonides nende omapärasusi mõista, peaksime arvestama anglo-saksi ja germaani raasilisi erisugususi.

Paradoksaalne Shaw, kes igal võimalikul juhusel irriteerib inglisi publikut, kes kuulub „kunsti ja viha“ parteidesse, sellelt nägime „Candida“, autori poolt müsteeriumiks nimetatava näidendi lavastuse. Autoril on täiesti isikupärane võtte, ettehaarates lõpust kinni ja siis saabub ka erisugune areng. Teoses põimuvad vastami traagiline ja koomiline. Käesolev lavastus pooldas esimest.

Kindla koosmõju ja peensuste fraseerimisega jättis etendus täiesti küpsa mulje.

Wedekind „Simson“, moodsa, ekspressionistilise draamana, on täiesti teise maailmast. Ainestik viib püüblisse, käsit-

pidule. Nagu öeldud, oli siin, rääkimata pidu korraldajaist ja tegelasist, ka publikumiks ainult üliõpilased. Sarnaselt pidult lõbustusemaksu võtta on pea sama hea kui kõik üliõpilased linna heaks teatava maksu alla panna — viimane abinõu oleks vast meie demokraatlikkust taotleva otsekohese maksupoliitikaga kogu ni rohkem kokkukõlas!

Tahaks siiski rehkendada kõige parema võimalusega ja uskuda, et linnavalitsusel mõne vormilise takistuse tõttu absoluutselt võimatu oli pidu maksust vabastada ning see juhtumine sugugi sümptomaatiline ei ole, et see sugugi sisuliselt ära ei määra linnavalitsuse seisukohta üliõpilaskonna vastu, nagu esimese pilgu järele tahtmata arvata tuleb. Sarnasel korral peaks lõpuks aga ikkagi tee leitama takistustest ülesamiseks — kui see vormiliselt muidu teostatav ei ole, siis nüümoodi, et linnavalitsus maksab toetuse näol üliõpilaskonnale sissenõutud summa tagasi. Üliõpilaskonna juhatus peaks kohe vastava palvega esinema — mille otsustamine nii ehk teisiti tooks sellesse võõrastavasse asjasse selgust; arvatavasti saadakse aru, et üliõpilaskond käesoleval juhtumisel õigustatud on teatud vastutulekut lootma. Vastasel korral tekiks sarnane halenaljakas seisukord, kus maksu alla ei käi väljamaa üliõpilaskondade heaks toimepandavad lõbustused, küll aga meie oma Üliõpilaskonna heaks korraldatavad! Saagedasti leiavad vabastamist piduõhtud, mis üliõpilaste poolt mõne kultuur- või muu asutuse heaks toime pannakse — kas ei nõua juba lihtne õiglus, et sama mõõdupuud ka Üliõpilaskonna vastu tarvitataks.

—S.

luses modern, areng kiire ja kärsitu, kolossaal jõudude vastolud, traagika füüsilise ja meeleliserootilise piirkondes. Ompõu ja ulatuse poolest tõuseb „Simson“ klassilise kõrgusse, kuigi jätab sisemisi vasturääkimust sellele.

„Simsoni“ lavastus jätab lavastajale laialdase enesetegevuse ja üldse, laseb end efektselt lavastada. Jäi mulje, et siin mitte kõik võimalused ärakasutatud polnud. Kuid sarnasena võis huviga jälgida arengut.

Kui „Candida“ lavastus enam sisepoolse rõhutatud, liürilisse õrnusse, siis valgub „Simsoni“ lavastus paratamatult välispoolse, jõulise intonatsiooniga. Oli pateetiliselt õõnapoolset „Schillerit“ „Simsoni“ kujus, liüriliselaulvat hääles, kuid oli siiski nii füüsilise kui psüühilise jõudude kehaetust.

I. P.

R. Ritsingi segakoori kontserti puhul Vanemuises 21. III. 24.

Mis kena, kui õppiy noorus räämatute tagant tõuseb, end sirgu ajab ja täiest rinnast laulma ja hõiskama hakkab! On see talle ju otse füsioloogiliseks tarveks. Pääle selle aga — missugune eestestiline väärtus selles laulmisel endile, kui nad mitte ainult „cantust“ ei tee, vaid siiski saged

kõrgemad püüded: laulda laulu enda pärast. Ning eetilisel — kuis on see kaunis, kui noorus sarnaselt oskab oma vaba aega mööda saata.

Niisugused umbes näkse olevat üsna arvarikka hulga noorte püüded, kes end kogunud R. Ritsingi ümber laulma ja kellel koguni niipalju huvi ja hoolt, et mitte üksi endile laulda, vaid ka võõraid kuulama kutsuda ja neilegi omast hääst pakkuda.

Ei taha seepärast arvustada koori, kes alles noor, ega ka tema juhatajat, kes samuti — kuigi juba nii mõnigi kord varem esinenud koorijuhina — ikkagi veel algaja, ega ka kontsert kava, mis kokku säet silmaspidades peaaesjalikult koori ja ettekandjate võimisi. Ütlen ainult mõned märkused, mida tuleks esimeses jões silmas pidada kooril edaspidises töös.

Lauljal — eriti neidudel — tuleks hoolsamini silmas pidada juhataja keppi, ja et see võimalik oleks — pääst laulda. Lauljad peaksid seda, mida laulavad, tõsiselt järele mõtlema ja lauldes laulu ideele kaasa elama, mitte aga üksi noote ja sõnu maha laulma, mitte ka ainult enda ja oma hääle päale mõtlema ning seda hoolega rõhutama, vaid alati meeles pidama, et iga hääle laulus on ainult närviline pael üldises kiirgavas harmoonilises palmikus, kus ta ainult teatavil momendel kandvamalt ja väljapaistvamalt tohib esineda, sest muidu ei tule M. Saare „Laulu mõju“ taoliste laulude mõju kunagi esile. Koor olgu aktiivne organ, mitte passiivne mass.

Koorijuhile sooviks veidi enam temperamentlikumat väljaastumist, vahest umbes selle võrra elavust, kui tal oli „Laulu mõju“ teisekordsel esitamisel, ja tõsiste laulude mõttese suuremat süvenemist, nagu Saare „Sõjamehe ülemlaul“, Sääli ei tuleks mitte teatavatest meeleoludest („meil magusam on mullas magada!“) Nii kergelt ja kiiresti üle libiseda või teisi jälle mitte nii üleliig järsult rõhutada (võõra vaenu väljadel“). Ka tuleks tal vahest loobuda mõnest laenatud liigutusest, mis pole mitte kõige ehtsamad.

Arvesse võttes kõiki olukordi, peab kontserti üldiselt kordalainuks nimetama. Jääb ainult soovida et R. Ritsing oma tööd alatud sihis energiliselt edasi viiks.

Hra V. Pikk'ile, kes kontserdil Beriot 2 konsterti I jaoga üsna ilusasti toime sai, samuti lisana Wieniawski mazurka „Obertass'iga“, soovitaksin rohkem usku endasse ja julgemalt akkordide võtmist.

J. Port.

Eesti kirjandusest saksa keeles.

Balti sakslasel ei ole just moeks olnud me kirjandust haruldase huvi ja andumusega jälgida — väljaarvatud läinud aastasaja keskpaigu, mil „väljasureva rahva“ mälestused köitsid „Õpetatud Eesti Seltsi“ ringkondade tähelepanu ja mil tõesti siin ja seal oli märgata üsna viljakat me rahvalaule harrastamist ja isegi me kunstluule kajastust, üsna kõnelemata muidugi saksa soost pastorite ajajärgu „eesti kirjandusest“.

Peaaegu kogu järgneva aja kestes on me kirjandusest mööda mindud väga põlgliku vaikimisega — Kui just sunnitud ei oldud sellele opositsiooni asuma. Nii palju kui olnud juhust balti-saksa ajakirjandust lehitseda, on saanud mõnikord tabada Riia lehtede lisades üksikuid tõlkeid eestikeelest, kuid me endi maal on sarnased juhused olnud üsna haruldased. Umbes kümne — viieteistkümne aasta eest avaldas „Das literarische Echo“ eesti kirjanduse ülevaateid, nüüd üsna hiljuti ilmus sealsamas uus sellesarnane; ka ammu õndsale hingusele läinud „Aus fremden Zungen“ sisaldas vahetevahel G' Hermann'i tõlkes eesti algupäraga luuletusi. Sellele lisaks veel Axel Kallase „Etnische Klänge“ — see on peaaegu kõik mis viimastel aastakümnetel sakslasil võis eesti kirjandusest silma puutada, kuigi kaugeltki kõik loetletud väljaanded ei ole laialisema lugejaskonna kätte ulatanud.

Peaaegu üllatavana tundub sellepärast Viljandi saksa keskkooli juhataja A. Behrsingi sulest „Revaler Bote“ erirüüna ilmunud „Streifzüge durch die neuesten estnische Literatur“, milles tunnukse lehvivat midagi uueaegsema vaimu taolist. Hra Behrsing — nagu näitab nimi — ei ole vist küll

Post festum.

Üliõpilaskonna maipidu ei ole veel kindlat kuju omandanud; on ju seda senni ainult 3 aastal peetud. Praegu on tegemist alles pidu traditsioonide kujundamisega ja seepärast ei ole vast üleaarne tähelepanu juhtida mõne pidu tegeliku küsimuse peale.

Esiteks — osavõtjad. Paraku on see nähtavasti meie rahvatõu üldine- ja üliõpilaskonna eriline tunnusmärk, et kõigist ühisest asjust ikka 40–50% osavõtjaid eemal jääb. Tuleb see laiskusest, või äkilisest ülisuurest individualiteedi tunde (mida muidu nii väga märgata polegi) tõusust, miks paljud ei saa ühise rongikäigu ühisest „Gaudeamus'est“ Ülikooli ees osa võtta — see jäägu eri uurimuste otsustada. Loodame, et tulevaks aastaks asjad paranevad ja maiõhtu rongikäik pikemaks kasvab. Eriti loodame, et rongikäigust ei puuduks kaks liiki osavõtjaid: Ülikooli õppejõud ja vilistlased. Tänavu nägime rongikäigus ainult paari väljamaalast professori ja mõnd nooremat magistrat. Edaspidi tõmmaku rongikäik kokku terve akadeemilise Tartu. Mai pidu resp. kevade pidu ei ole oma nime väärt, kui ta kord ka auväärt hallpäid end ei sunni noorena tundma!

Teiseks — maiõhtu peaks pakkuma harilikust laiemaid vastastikuse tutunemise võimalusi. Ta olgu ühispidu sõna täies mõttes. Ühine meeleolu aga purune kohe, kui organisatsioonid Toome orust iga üks omale poole laiali valguvad. Maiõöl peaks rootsi eeskujul organisatsioonide ukсед kõigile küllatulejatele lahti olema. Ja seda külastamise võimalust peaks laialt tarvitama.

Kolmandaks — valged mütsidõrvikute suitsus on ebaloomulised — need kaks asja ikka hästi kokku ei sünni. Ka välise efekti saavutamiseks ei aita valge müts õõsel palju kaasa Harilikud peakatted oleks siin palju kasulise- mad ja tänavuaastane üldine üliõpilasmütside suitsutamise müsteerium võiks edaspidi ära jätta.

Neljandaks — kas ei tulek selle peale mõelda, kuidas 1 mai päeva täita. Praegu jääb nagu tühi koht.

J. Kiivis.

Estimaalt pärit, vaid tuleb Lätimaa Saksa ringkondadest mis juba teeb võrdlemisi arusaadavaks „tolerantsema“ vaimu. Selle viljaks ongi siis 50 üsna väikese leheküljekese ümber sisaldav broshüür, mis märgib mõned silmapaistvamad jooned mis „Noor-Eesti“ ajajärgust ja annab üksikute osalt kaunis õnnestanud tõlgete abil vahenditumagi käsituse me uemast luulest.

Hra Behrsing on osa me paremat kirjandust üsna huvi ja tähelepanuga lugenud ja osanud seda erapooletult võtta mille rõõmustavaks tagajärjeks õige tõele ustav pilt keeleuendusest, Juhan Liivist, Tuglasest, Suitsist, Tamsaarest, Marie Underist. On häid märkusi eriti Suitsi ja Tuglase puhul kellede toodangu ja ühes sellega kogu nende ajajärgu teed Behrsing võrdleb sõiduga Euroopasse ja ümber maailma ning sealt tagasi kodumaale. Tugevad anded nagu Tuglas ja Suits on osanud võõrast ja oma sulatada üksuseks, ja on eriline veetlus selles hingestatud kodusesis. Marie Under on näidanud esimesena, määrane nõtkus ja paindumus on eesti keelele omase soneti neljateiskümne rea- lise Prokrustessängis, kui sundimatult ja millise graatsiaga sõnad võivad kummarduda selle ütmi raudikke alla. Autor arvab sealjuures kõnelevat „kahekümne mitte neljakümneaastasest“ Underist, kuna ta arvates „Sonetid“ on noorusluuletused. Näis ka muidu silma hakkavat üksikuid ebatäpset, kuid üldine käsitus on üsna õige ja igatahes mitte vaeruline.

Väga tnnnustatav on, et brošüüri kirjutaja ei eita Tuglase „üsna kenu“ saavutusi arvustuse alal ja ka see, et muus, näit. dramaatilises kirjanduses asjad leitakse arene- nud nii kaugele, et tulevikus on loota „päris kenu“ tagajärgi!

See on ainus baltlaste katse me kirjandusega tutvust teha üle selle, mis koolivalituse poolt noorsoole ametlikult ette kirjutatud. Vaevalt on sealtpoolt oodata me mõningate kirjanduslikkude saavutuste mõjuvamat tutvustamist maailmale — mis teeb sell alal me haridusministeerium? Riias ilmub Läti valituse toetusel ju mõnda aega väljapaistvamate kirjanikkude tooteid saksakeelses tõlkes, milledest mõnedel olevat olnud sarnast edu, et olevat käsile võetud isegi nende osaline tõlkimine Jaapani keele. Kuigi meie omil võib olla ei ole oodata nii jalustrabavat menu, võiks vahest siiski aga kallale asuda pisut otustavamalt, kui seda seni tehtud — kavatsesvat eesti kirjanduse antoloogiat ja eesti kunsti albumi uinuvat juba umbes me riigi algusest saadik mingisuguste nähtavasti väga raskete kaante all. —A.—O.—

Byroni mälestusõhtu puhul.

29. IV. 24.

Akadeemilise Kirjandusühingu korraldatud kirjandusõhtud on huvitavad, mitmekesised, nii et iga kord õhtult lahkud ülevaatega. Tunned, missugust aroomilist, elavat õhku kirjandus ja Ühingu kärmelt tegutsevad noored kunstnikud ja teadusejüngrid meile pakuvad. Tunned, et vistist selle ühingu südamest Eesti perre saavad tulevikus voolama tõelist ilu ja häduse jõed. Ja nüüd ei soovigi muud, et korraldataks neid õhtuid veel rohkem ja kord-korralt täienemisele püüdva tendentsiga, mis iseloomulik noorele, otsivale, end rajavale kunstile ja teadusele, mis selle ühingu kandvamateks ideeks. Kuid nii päkseliselt ei saa edasi kirjutada oma artiklit, vaid näen vajadust kolmanda õhtu, s. t. Byroni õhtu, puhul natukese arvustava väljaastumise järele ja nimelt selle eeskava kolmanda punkti ettekandest alates — 3) Deklamatsioon — valik Byroni luuletustest, üliõp. Elsbet Markus ei õnnestand. Esiteks, ei saa naine juba oma ärksuse ja naiselikest pärast Byroni tunnetest mässavaid, võimsaid laule deklameerida; ta ei suuda seda elu ja jõudu edasi anda, mis laulus on. Teiseks andis selle deklamaatori deklameerimiskunst tol õhtul endast kaunis algelise ilmingu. Ksv. Joh. Schwalbe referaat lord Byroni elukäik oli väärilisem number tol õhtul. Ses ettekandes meeldis enne kõike referant ise omas häätatlikus naerus ja pilkes, mis oli peen ja maitseeline. Sarnasena paistis mulle ka mag. Anni refererimisviis 6. IV. sama Ühingu ettekannete õhtul. See etteaste laseb paista meie noorte Ülikooli jüngrite iseteadvust, usku nende võimete ja teadmistesse. See ütleb sõbrad, pöörake silmad eneste poole, otsige õnne ja ilu ka eneste hulgast, ärge arvake et ainult väljaspool meid on paradisi. II. Deklamatsioon põrgu stseen „Kainis“ hra Arnold Visman. Ei tea kas hra Visman meeldi tahtis deklameerida läbi nina et kujutada nõnda kuulajale Lutsiferi kuju kohutavamalt. Sest nina hääle mõju oli nii suur, et ei saandki muud jälgida, kui seda. Kas nõnda võidi Lutsiferist loomulikumat pilti anda, ei või uskuda, kuid näen küll et deklamaatoril olid ninal suured prillid, vistist nina-häälele hoogu andmiseks. Kuid siiski üks paremus oli tema ettekandel kaunis julges ja vabas esinemises, aga deklamatsiooni kui kunsti, kui ilu oli vähe ka siin.

Üldiselt ei olnud see õhtu nii mõjuv, kui oli 6-dal. Saal, s. t. 6-dal apr. õ. kajastusid oma inimeste tunded, piinad ja lõbud deklamaatorite väljendusis, sääl suutsid ühte sulada deklamaator luuletajaga, veri verre tungida, väljendades seda jõurikkalt ja sama prii. esinemine kes 29-mal apr. nii lahjal deklameeris, oli siis palju mõjuvamat Deklameerimisjõud, näibki selles seisvat, et suudetakse ettekannet niivõrd omandada, nii läbi elada, tundes nagu kõlaks see enese südamet häälena, oma piina ja lõbuna siis on ses hoogu ja võlvust. Aga kui püütakse kõnelda nii, kuidas näit, Byron või Lutsifer kõnelesid või tundsid, nende tundeid endas seedimata, siis läheb deklameerimisilu tingimata kaduma, sest kunagi me ei saa seda täpselt aimata, mis teine tundis või tunneb, vaid kogeme eneste tunnete analoogial. Tekstist ammutav vorm ja sisu on vaid tõukeks meie tunnete protsessile, elu kutsudes tekstile vastavad elamused. Seda täielikumad saame elämused, mida sügavamalt meie teik neis tunnetes esile kerkib, mida rohkem tekstis antud teik meie omale lähemale saab, ühte sulab meie omaga, siis

ainult suudame Byroni, Lutsiferi ja kõiki teisi isikuid, tundeid, luulet ja igat muud omas vormis jõuliselt väljendada. Ja see on seesmiselt täiesti läbielatud väljendus, kuid meie noored deklamaatorid ei suuda veel teiste tundeid nii vahetumalt tajuda. Sestiküleerimised, silmakulmude kergitused, nagu Visman seda iga Lutsiferi kõneluse juures tegi, ka miimika ilma seespoolt voolava jõuta on täiesti inetu. Sõnas, ta häälelises kõlas ja silmis elavad tunded on see vägi, mis läbi tungib vormist, seda ilutsedes. Sest deklamatsioon on kunst ja üks mõjuvaim, kui tõelist hinge õieti tabatakse. Ei ole ka ilus deklameerimise juures, et sõna sõnalt deklameeritav luuletus lehel maha loetakse see on unine ja vedel deklameerimine. Peaks ette-astutama, aine täiesti õpitult, nagu lauljad ja mängijad seda teevad, et siis vabalt saaks anduda väljendusile. Ei ole ju kuulajale tarvis ainult seda, missuguses järjekorras luuletuses sõnad üksteisele järgnevad, vaid enne muud luuletuses peituvat elu ja ilu, selle õige edasiandmine ongi deklameerimise ülesanne. Seda tohiksime loota Akad. Kirjand. Ühingu ettekannete järgmiselt õhtult. V. V.

Nimede eestistamine 1. mail.

Traditsioonilise akadeemilise pyha, 1. mai puhul, on järgmised akadeemilised kodanikud oma võõrapärased nimed eestistand, astudes vastavad ametlik sammud või kolms-tades seda tegema lähemal ajal:

Abramson, Aleksander, med., u. n. Ainsalu.
 Bahman, Voldemar, agr.
 Breiberg, Linda, phil., u. n. Vilmre (Veljasto).
 Brindfeldt, Hugo, phil., u. n. Ilmaste (Virum. Ü.-kogu).
 Goldberg, Rudolf, jur.
 Greenfeld, Marta, med., u. n. Haljaste (M. Y. S. „Concordia“)
 Ital, Rudolf, agr. (Põhjala)
 Johanson, Anna, phil., u. n. Juhanso (Veljasto)
 Johanson, Helene, jur., u. n. Juhanso (Veljasto)
 Kauts, Agnes, phil., u. n. Vesilo
 Lebercht, Helmi, rer. nat., (Põhjala)
 Lindebaum, Helmi, phil., u. n. Sardo, (Veljasto)
 Lippmann, Theodor, rer. nat., u. n. Lippmaa, (Pärnu üliõp. kogu)
 Madisson, Johann, jur., u. n. Maise
 Mann, Alma, phil., u. n. Selge
 Martoff, Julius, jur., yhes omastega, (Virum. yl.-kogu)
 Methusalem, Bernhard, irg., u. n. Looraid.
 Mundström, Helene, phil., yhes omastega, u. n. Murgasto, (Virum. yl.-kogu)
 Neumann, Hans, jur. u. n. Laheste, (EUS.)
 Paltser, Leonhard, rer. merc., u. n. Nurmisto
 Poomann, Aleksander, med. (Sakala)
 Puurmann, Oskar, rer. silv., yhes omastega, u. n. Talveste (Virum. yl.-kogu).
 Sakson, Marta, phil., u. n. Soodla.
 Sibilin, Johannes, med. vet., u. n. Neeme (EÜS.)
 Stamm, Osvald, phil. (EÜS. Veljasto)
 Stiglits, August, u. n. Kalveste (Virum. yl.-kogu)
 Vehterstein, Endel, agr., u. n. Hiisaar, (Põhjala)
 Viirasson, Hilda, med., u. n. Viirsoo (Ilmatar)
 Viirasson, Osvald, jur., u. n. Viirsoo (EÜS.)
 Nendega on yhinend. ka kodanikke väljaspoolt ylikooli: Liskmann, Hindrek, perekonnaga, u. n. Liske. Mihkelson, Gustav, u. n. Vesilo. Schnell, Karl, õpetaja Tartus, u. n. Merilaid. Tammermann, Johannes, õpetaja Kuuel, u. n. Tomre. Velberg, Mikkel, õpetaja Tartus, u. n. Vello. Volmar, Karl, Valgast.

Tartu I. Eesti Laenu-Hoiu-Ühisus toetas oma läinud-aasta puhta kasu jaotusel Üliõpilaslehte kümnetuhande marga suuruses, mille eest Üliõpilaslehe suurim tänu.

„Üliõpilaslehe“ järgmine ja seega viimane number sel poolaastal ilmub hiljemalt 24. maiks.

Vastutav toimetaja: Aug. Oinas.

Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

**Modisam, täelikum
ja odavam
juuksetööstuse-äri**

:: :: Eestis :: ::

Tartus, Jaani tän. 16, Raatuse taga
Telefon 6-43.

**Daamide, herrade ja teatri
coiffeur-salongid. Manicure**

Äris ainult esimese järgu töö-
jõud. Eeskujulik puhtus. Jootraha ei võeta.

Austusega **J. Luksep.**

Viini kondiitriäri

Jaani tän. 7 (Telef. 610)

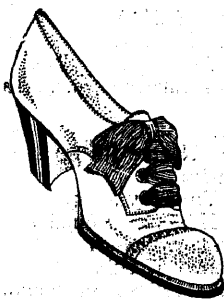
I. järgu kohvik.

Suur valik:

dessertkooke, shokolaadi, kompvekke ja
igasuguseid üllatusi.

Tellimised tortide ja kringlite peale täidetakse
igal ajal korralikult.

Saapatööstus ja -kauplus

A. Josset

asut. 1895. a.

Tartus, Kõuni t. 4

soovitab

jalanõusid

kõrges headuses ning täieliku vastutusega töö eest

Üliõpilaslehte

Eesti Üliõpilaskonna häälekandjat võite
tellida Vabariigi **kõigi postiasutuste**
kaudu

Soovitame

kladesid, vihkusid,

**joonistuse ja laua
blokkisid**

ning igasuguseid muid

Kirjutuse vahendeid.

Samuti soovitame

**inglis-, prantsus- ja saksa-
keelseid raamatuid.**

Eksiarvamiste arahoidmiseks rõhuta-
me, et meie kaupade **hinnad võistle-
mata odavad** on.

Et see tõesti nii on, selgub, kui lähe-
malt tutvunete meie hindadega.

K.-Ü. „LOODUSE“

raamatukauplus

Rüütli tän. nr. 9.

Osa-ühiuse

„LINDA“

kohvik

Suurturg 2

Suurturg 2

Telefon 4-83

Eesti seltskonna

parem kohtamispaik

Alati saadaval kõiksugu kondiitri

saadusi

Tellimised täidetakse korralikult